

Sygn. akt VI ACa 413/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Ewa Stefańska (spr.)

Sędzia SA – Krzysztof Tucharz

Sędzia SA – Aleksandra Kempczyńska

Protokolant: – sekr.sądowy Paulina Czajka

po rozpoznaniu w dniu 22 czerwca 2016 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa C. P.

przeciwko Agencji (...) S.A. w N.

o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

z dnia 21 października 2014 r.

sygn. akt XVII AmC 10274/12

I. oddala apelację;

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt VI ACa 413/15

UZASADNIENIE

C. P. wnosił o uznanie za niedozwolone i zakazanie wykorzystywania przez Agencję (...) S.A. z siedzibą w N. postanowień zawartych w „Regulaminie pożyczkowym (...) Funduszu (...)” o treści: „Zabezpieczenie należności z tytułu pożyczki wynosi minimum 100% kwoty podstawowej pożyczki a może je stanowić w szczególności”, „udzielenie pożyczki może nastąpić jedynie w przypadku złożenia przez pożyczkobiorcę zabezpieczenia łącznego, przy czym w każdym przypadku jedną z form musi być weksel in blanco” oraz „wniosek pożyczkowy podlega analizie pod kątem f) ustanowienia należytego zabezpieczenia”. Powód podał, że kwestionowane postanowienia wzorca umowy stanowią niedozwolone klauzule w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., albowiem są one sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy konsumentów. W szczególności w sposób niezrozumiały i niejednoznaczny określają warunki, na podstawie których dokonywana jest ocena zabezpieczeń.

Pozwana Agencja (...) S.A. z siedzibą w N. wnosila o oddalenie powództwa podając, że powód jako konsument nie może zawrzeć umowy pożyczki z zastosowaniem kwestionowanego regulaminu, albowiem oferta jest przeznaczona wyłącznie dla przedsiębiorców.

Wyrokiem z dnia 21 października 2014 r. Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił powództwo.

Wyrok Sądu Okręgowego został wydany w oparciu o poniższe ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

Agencja (...) S.A. z siedzibą w N. prowadzi działalność gospodarczą polegającą na udzielaniu pożyczek dla mikro i małych przedsiębiorców ze środków (...) Funduszu (...). W ramach prowadzonej działalności gospodarczej przygotowała „Regulamin pożyczkowy (...) Funduszu (...)” zawierający postanowienia o treści: „Zabezpieczenie należności z tytułu pożyczki wynosi minimum 100% kwoty podstawowej pożyczki a może je stanowić w szczególności”, „udzielenie pożyczki może nastąpić jedynie w przypadku złożenia przez pożyczkobiorcę zabezpieczenia łącznego, przy czym w każdym przypadku jedną z form musi być weksel in blanco” oraz „wniosek pożyczkowy podlega analizie pod kątem f) ustanowienia należytego zabezpieczenia”.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że stosownie do treści art. 385¹ § 1 k.c. postanowienie umowne jest niedozwolone, jeżeli spełnia łącznie cztery przesłanki, tj.: postanowienie nie zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem; postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sprzeczności z dobrymi obyczajami; powyższe prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta; postanowienie nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron. Z treści powołanego przepisu jednoznacznie wynika, że znajduje on zastosowanie wyłącznie do takich stosunków prawnych, w których jedną ze stron kontraktu jest konsument.

Sąd Okręgowy wskazał, że definicja pojęcia „konsument” zawarta jest w art. 22¹ k.c., zgodnie z którym za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą. Konsumentem zatem musi być osoba fizyczna, dokonująca czynności prawnej, która pozostaje w określonej relacji z jej rolą społeczną, zaś adresatem składanego przez nią oświadczenia woli musi być przedsiębiorca. Konsumentem jest jedynie osoba fizyczna pozostająca w stosunku prawnym z przedsiębiorcą, przy czym stosunek ten nie może być związany z jej działalnością gospodarczą.

Tymczasem „Regulamin pożyczkowy (...) Funduszu (...)” w § 1 stanowi: „Niniejszy regulamin określa podstawowe zasady i warunki udzielania pożyczek dla mikro i małych przedsiębiorców przez Agencję (...) S.A. (...)”, a następnie w § 3 stanowi: „Pożyczki udzielane są mikro i małym przedsiębiorcom”. Oznacza to, że oferta pozwanego adresowana jest wyłącznie do przedsiębiorców, a w konsekwencji stroną umowy pożyczki nie może stać się konsument. W takiej sytuacji zakwestionowane przez powoda postanowienia wzorca umowy nie mogą kształtować praw i interesów konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, a tym samym naruszając art. 385¹ § 1 k.c.

Dodatkowo Sąd Okręgowy uznał, że „Regulamin pożyczkowy (...) Funduszu (...)” nie może być traktowany jako „wzorzec umowy”. Ustawodawca w art. 384 § 1 k.c. zdefiniował bowiem wzorzec umowy jako sformalizowany zbiór ogólnych postanowień umownych, ustalony przez jedną ze stron przyszłego stosunku prawnego. Istotną cechą wzorców umowy jest więc to, że są opracowane przed zawarciem umowy i wprowadzane do stosunku prawnego przez jedną ze stron w ten sposób, że druga strona (adherent) nie ma wpływu na ich treść, w sposób jednolity określając treść przyszłych umów. Zdaniem Sądu pierwszej instancji o dopuszczalności uznania określonych treści za wzorzec umowy przesądza możliwość ich inkorporowania do treści przyszłej umowy z konsumentem. Dlatego nie będzie wzorcem umowy dokument zawierający jakiegokolwiek inne treści, choćby były one prawnie doniosłe. Tymczasem dokument, który powód uznaje za wzorzec umowy, nie jest inkorporowany do treści umów zawieranych przez strony. Ma on

charakter informacyjny i może stanowić podstawę rozstrzygnięć w przedmiocie wniosku o zawarcie umowy, a więc dotyczy czynności podejmowanych na etapie poprzedzającym zawarcie umowy.

Od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie apelację wniósł powód C. P..

Apelacją powód zaskarżył wyrok w całości, wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa. Powód zarzucił wyrokowi Sądu Okręgowego:

1) niewłaściwe zastosowanie art. 479³⁸ k.p.c. i niezastosowanie art. 58 k.c., art. 384 k.c., art. 385 k.c. i art. 385² k.c. poprzez uznanie, że powództwo o uznanie klauzuli za niedozwoloną może wytoczyć tylko konsument, gdy tymczasem z treści powyższych przepisów to nie wynika;

2) niewłaściwe zastosowanie art. 479³⁸ k.p.c. w związku z art. 384 k.c., art. 385 k.c., art. 1 k.c. i art. 385² k.c. w zw. z art. 66 k.c. poprzez uniknięcie oceny procedury zawierania umowy.

Pozwana Agencja (...) S.A. z siedzibą w N. wносиła o oddalenie apelacji oraz zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji i przyjmuje je za własne. Także dokonana przez Sąd Okręgowy ocena prawna żądania pozwu jest prawidłowa.

Nie ma racji powód zarzucając w apelacji niewłaściwe zastosowanie art. 479³⁸ k.p.c. poprzez uznanie, że powództwo w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone może wytoczyć tylko konsument, albowiem Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie wyraził takiego poglądu. Zgodnie z treścią art. 479³⁸ § 1 k.p.c. (obowiązującego do dnia 17 kwietnia 2016 r.) powództwo prowadzące do tzw. abstrakcyjnej kontroli wzorca umowy mógł wytoczyć każdy, kto według oferty pozwanego mógłby zawrzeć z nim umowę zawierającą postanowienie, którego uznania za niedozwolone żądał pozwem. Jednakże w nauce dominuje pogląd, że powodem dochodzącym abstrakcyjnej kontroli wzorca może być wyłącznie konsument (por. P. Telenga, Komentarz aktualizowany do Kodeksu postępowania cywilnego, pod red. A. Jakubckiego, Lex el./2016).

Natomiast - zdaniem Sądu pierwszej instancji - z treści art. 385¹ § 1 k.c. wynika, że kontroli abstrakcyjnej podlegają wyłącznie postanowienia wzorców umów, które mogą być zawierane przez przedsiębiorców z konsumentami, albowiem tylko takie postanowienia mogą kształtować prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. W sytuacji, gdy po obydwu stronach umowy występują przedsiębiorcy, spełnienie przesłanek określonych w art. 385¹ § 1 k.c. nie jest możliwe. Dlatego niecelowe byłoby dokonanie kontroli abstrakcyjnej postanowień „Regulaminu pożyczkowego (...) Funduszu (...)”, a w szczególności procedury zawierania przez ozwanego umów z mikro i małymi przedsiębiorcami, czego domagał się powód. Wobec prawidłowości wydanego rozstrzygnięcia, niecelowe było szczegółowe odnoszenie się do nietrafnych zarzutów naruszenia art. 1 k.c., art. 58 k.c., art. 66 k.c., art. 384 k.c., art. 385 k.c., i art. 385² k.c.

Podstawą orzeczenia Sądu Apelacyjnego był art. 385 k.p.c. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 108 § 1 k.p.c.